

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 288

van **WOUTER VANBESIEN**

datum: 8 februari 2018

aan **PHILIPPE MUYTERS**

VLAAMS MINISTER VAN WERK, ECONOMIE, INNOVATIE EN SPORT

Onderzoeksprojecten fundamenteel wetenschappelijk onderzoek - Slaagkansen

Er is flink wat mis met de manier waarop het academisch onderzoek in Vlaanderen gefinancierd wordt: ingediende projecten hebben een veel te kleine slaagkans. De slaagcijfers voor de ingediende onderzoeksprojecten fundamenteel onderzoek doken onder de vijftien procent. Onderzoekers worden gedwongen tot onderlinge concurrentie en ze krijgen ook onvoldoende basisfinanciering. En uiteraard raken velen gedemotiveerd of zelfs gedegouteerd.

Daarbovenop komt nog het verwijt van een gebrek aan feedback en transparantie. Sommigen laten zelfs uitschijnen dat expertpanelleden van het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen (FWO) die oordelen over de aanvragen, aan zelfbediening zouden doen.

Leunden de slaagcijfers voor de projecten fundamenteel onderzoek in 2006 nog tegen de dertig procent aan, in 2014 doken ze onder de vijftien procent. Achter dat koude cijfer schuilt de realiteit van honderden diep ontgoochelde aanvragers, die na maandenlange voorbereiding een sterk project toch niet kunnen uitvoeren. Dat komt hard aan.

De minister zette een groeitraject uit voor het wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen.

Het FWO voert momenteel een grondige hervorming door, onder meer om de schaarse middelen optimaal te kunnen inzetten.

Wat normaal gezien niet mogelijk zou kunnen zijn, aangezien niet-Vlaamse experts de besluitvorming domineren en er strenge regels zijn voor belangenconflicten, regels die recent nog aangescherpt zouden zijn.

Wat er hier ook van zij, het basisprobleem is wél duidelijk: er is een belangrijke financiële inhaalbeweging nodig voor fundamenteel onderzoek. Bestaande onderzoeksprojecten hebben nood aan continuïteit. Maar nieuwe jonge onderzoekers verdienen ook kansen. Maar als er te weinig middelen zijn, zullen de hervormingen die het FWO nu plant, alleen maar kunnen leiden tot een nieuwe verdeling van de schaarste.

1. Hoe kan de minister zorgen voor voldoende middelen voor fundamenteel wetenschappelijk onderzoek en voor een voldoende basisfinanciering?

2. Zal de minister ernaar streven om de succesratio voor onderzoeksaanvragen terug op te krikken?
3. Zijn de procedures binnen het FWO voor de beoordeling van onderzoeksaanvragen voldoende objectief en transparant of acht de minister bijsturingen nodig?
4. Steunt de minister de plannen om jonge onderzoekers meer kansen te geven?

ANTWOORD

op vraag nr. 288 van 8 februari 2018

van **WOUTER VANBESIEN**

1. In het voorjaar 2018 loopt zowel een evaluatie van de BOF als het FWO. Tijdens de evaluaties worden onder meer deze huidige financieringssystemen alsook de lopende en vooropgestelde hervormingen bij het FWO onder de loep genomen. De resultaten van deze evaluaties zullen mee in rekening worden gebracht voor een eventuele bijsturing van deze onderzoeksfinanciering. Daarnaast kunnen de universiteiten zelf voorstellen naar voor schuiven. Indien uit de analyses zou blijken dat basisfinanciering voor onderzoekers of instellingen opportuun blijkt in het kader van de doelstellingen van de Vlaamse Overheid en haar excellentiebeleid, dient verder gekeken te worden hoe een dergelijk systeem optimaal geïmplementeerd kan worden.
2. Internationale benchmarking leert dat een slaagkans van 1 op 3 (33%) enerzijds een voldoende strenge competitie garandeert waarin enkel de beste onderzoekers worden geselecteerd, maar anderzijds ook voorkomt dat onderzoekers ontmoedigd raken en het wetenschappelijk onderzoek de rug toekeren of uitwijken naar het buitenland. FWO hanteert dit slaagcijfer dan ook als een streefdoel, maar op dit moment zijn de slaagkansen lager dan dit vooropgestelde doel.

De aanklacht van verschillende onderzoekers ten aanzien van de slaagpercentages bij mandaat- en vooral projectfinanciering van fundamenteel onderzoek is een belangrijk signaal vanuit de onderzoeksgemeenschap dat ernstig genomen wordt. Ondanks de recente media-aandacht voor deze aanklacht, is dit geen nieuw gegeven. Tegelijkertijd is het belangrijk dit debat op basis van correcte cijfergegevens te voeren. Om betere slaagkansen bij projectaanvragen te garanderen, werden enerzijds de middelen voor fundamenteel onderzoek verhoogd, en anderzijds werden verschillende hervormingen binnen FWO in werking gesteld waarbij de procedures en de instroom werden geoptimaliseerd. Dankzij deze maatregelen, stegen de slaagkansen binnen het FWO voor de postdoctorale mandaathouders naar 27,3% en voor de predocorale mandaten binnen de fundamentele kanalen tot 21,3 %. Wat betreft de projectfinanciering binnen het FWO, stegen de slaagkansen van 15% in 2014 naar 20% in 2017. Het is de bedoeling om ook de volgende jaren te blijven inzetten op dit groeitraject waarbij het streefcijfer van 33% slaagkansen allerm minst losgelaten wordt.

3. Het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek heeft de voorbije jaren zeer sterk ingezet op het verhogen van de transparantie op verschillende vlakken. De samenstelling van de evaluatiepanels, toegekende projecten, toegekende budgetten, worden niet enkel in het jaarverslag gerapporteerd, maar worden eveneens voor het brede publiek aangekondigd op de website van het FWO. Elke onderzoeker ontvangt ook geïndividualiseerde feedback op elk van zijn/haar aanvragen, waarbij de externe referenten rapporten integraal worden bezorgd aan de aanvrager, evenals een gedetailleerd verslag van het panel of jury die de finale financieringsbeslissing heeft genomen.

Het FWO bevindt zich momenteel midden in een transitieperiode en dit n.a.v. de recent doorgevoerde hervormingen. Dat betekent dat de wijze waarop de panels vandaag georganiseerd zijn, niet de wijze zal zijn waarop dit naar de toekomst toe zal gebeuren. De doorgevoerde hervormingen van het FWO optimaliseren niet enkel

de aanvraagprocedures zoals eerder aangegeven, maar installeren ook een grondige hervorming van de peer reviewprocedures van het FWO. Voor de pre- en postdoctorale mandaten komen er twee rondes: een selectieronde en een tweede ronde met interviews. Deze laten de kandidaat toe nog beter de kracht van de aanvraag te demonstreren en de evaluatoren kunnen op basis daarvan de vaardigheden en het doorzicht van de kandidaat beter inschatten. Voorts zal het niet meer mogelijk zijn dat panelleden aanvragen kunnen indienen, indien men zelf lid is van het expertpanel in kwestie of indien optreden als promotor van aanvragen van junior onderzoekers.

Het FWO beschikt voor de fundamentele kanalen over 31 evaluatiepanels. In totaal gaat het om vele honderden experts waarvan de meerderheid geen Vlaamse affiliatie heeft en dus ook onder het huidige systeem zelf geen aanvragen kan indienen. Daarnaast maakt het FWO ook gebruik van expertenrapporten aangeleverd door internationale experts buiten het panel (2-4 per aanvraag). Dit alles samen leidt tot een rangschikking en een financieringsbeslissing, waarbij strenge vastgelegde regels worden gehanteerd. Voor de projecten zal na de evaluatie door externe referenten een rebuttal-fase volgen, waarbij de aanvragers feitelijke vergissingen en misverstanden vanwege de externe referenten kunnen corrigeren. Daarna volgt de interne peer review, waarbij zowel de eigen bevindingen van de interne panelleden als die van de externe referenten en de reactie daarop van de aanvragers worden meegenomen in de finale evaluatie.

De communicatie rond deze beslissingen door de raad van bestuur werd aan 18.000 onderzoekers verspreid via de FWO E-nieuwsbrief, heeft de pers gehaald en is sinds juni 2017 terug te vinden op de website van het FWO.

Meer informatie hierover is terug te vinden op volgende webpagina's:

- <http://www.fwo.be/nl/actueel/nieuws/hervormingen-selectieprocedures-update-projecten/>
- <http://www.fwo.be/media/727997/hervormingen20171219.pdf>
- http://www.fwo.be/media/699631/guidelines_panel-members_20170606.pdf

De procedures van het FWO, evenals de huidige hervormingen, worden, zoals eerder aangegeven, geëvalueerd in het voorjaar 2018.

4. De Vlaamse Overheid verdeelt sinds 2011 jaarlijks 4 miljoen euro over de verschillende universiteiten binnen het programma Omkadering van Jonge Onderzoekers (OJO), en zal dit ook de komende jaren blijven ondersteunen. Het OJO-programma heeft als doel het bevorderen van loopbaanperspectieven van jonge onderzoekers binnen maar zeker ook buiten de academische wereld, internationale oriëntatie en rekrutering van jonge onderzoekers en de samenwerking tussen de universiteiten rond deze thema's. Verder wordt ook via het FWO blijvend financiële ondersteuning voorzien voor korte en lange internationale mobiliteit voor zowel predoctorale als postdoctorale onderzoekers, een belangrijk element in de onderzoekscarrière.